

PORTRETE INTERIOARE

Ion Vianu

Iubirea ultimului filozof

**Hannah Arendt & Martin
Heidegger, Scrisori, 1925-1975,
Editura Humanitas, 2007**

Martin Heidegger are 35 de ani când se prezintă la seminarul lui o studentă de numai 19. Era deja celebru, deși publicase încă puțin (faima lui circula în lumea universitară). Nu era insensibil la farmecele studentelor (i se atribuie aventuri multiple, deși era căsătorit cu Elfriede, femeia care-l va însoți toată viața). De data aceasta, se trezește o mare iubire, de îndată împărtășită. S-au păstrat foarte puține scrisori de la Hannah, mult mai multe de la Martin. Nu vrem să urmărim aici povestea de dragoste propriu-zisă. Heidegger transpune în limbaj filozofic experiența erotică. „Când o femeie – îi scrie tinerei după prima întâlnire – ajunge să aibă o activitate spirituală proprie, lucrul cel mai important rămâne păstrarea originală a femininului în tot ceea ce are el mai propriu“. Puțin comic! Și: „fie ca masculinul, căruia îi e proprie interogarea, să fie în stare să învețe – din întâlnirea cu ceea ce este pură dăruire – adevărata venerație; fie ca orice preocupare îngustă să aibă de învățat – din întâlnirea originară cu ființa feminină în întregul ei – ce înseamnă vastitatea lumii. Curiozitatea, flecăreala și vanitățile academice nu vor putea fi stărpite niciodată; numai femeia este chemată, prin felul în care ea este, să dea noblețe spirituală lumii“. Trebuie să înțelegem din aceste fraze că singură femeia „este“ într-un alt fel decât bărbatul, într-un mod care antagonizează vanitatea și intrigile? Frumos!

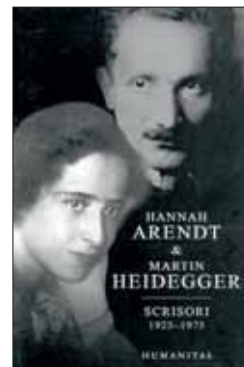
Dar ce frază ambiguă care rezervă, parcă, sub apa-

rențele cele mai galante, un rol pasiv, doar inspirator, femeii!

Tînăra nu este alta decît Hannah Arendt, cea care a refuzat, uneori, calificarea de filozof, pretinzîndu-se doar *political scientist*. O conștiință a secolului. Hannah îi trimite curînd lui Martin o scriere, un soi de confesiune, intitulată *Umbre*, încă plină de prospețimea, de rănilile și rătăcirile adolescenței, în care se descrie ca o ființă trădată și neajutorată, stări „ce o fac să se ascundă de propria ei privire, să-și fie ei înseși obstacol“. Un text dramatic. Este răspunsul profesorului pe măsură? Pentru că Hannah îl întrebase: „Vrei să fii a ta?“, iar el îi răspunsese, cu acea lipsă de angajare a bărbaților care le exasperează pe femei: „Cînd dorești“.

Acum, după această confesiune trimisă de Hannah, Martin nu găsește decît cuvinte de încurajare: „Cutremurătoarea ta mărturisire nu mă va face să-mi pierd credința în impulsurile autentice și fertile ale existenței tale“. O retrimiteră în imensa solitudine din care fata Hannah venea. Ea s-ar fi așteptat, cred, la o frază care trebuia să conțină cel puțin cuvîntul „noi“. Nu e de mirare că, în semestrul următor, studenta părăsește Marburgul și pe Heidegger pentru a se înscrie la Heidelberg, unde avea să învețe cu un profesor – mai clasic patern, să spunem – Karl Jaspers. Legătura cu Heidegger se spiritualizează, dar se și destramă încet, pînă la ruptura din 1932, cînd Hannah, evreică, îi scrie pentru a-i reproșa antisemitismul (acuză de care el se va apăra, stîngaci).

Treisprezece ani despart această scrisoare de reluarea relațiilor, în 1945. Hannah revine pentru prima dată în Germania, sub egida Aliaților, cu o misiune de recuperare a patrimoniului evreiesc. Martin este un profesor „epurat“, ca fost membru al partidului nazist. Are loc o întrevvedere, în prezența Elfriedei. Filozoful va face o campanie extraordinară pentru a o convinge de iubirea ce i-o poartă, ce i-a purtat-o totdeauna. Iar Hannah acceptă să fie purtătoarea de cuvînt a lui Heidegger, întru reabilitarea sa, după ezitări și dificultăți interioare, la urmă re-sedusă. Deplin femeie, de o gelozie exemplară, va trece răspunderea rătăcirilor politice asupra soției filozofului. Împăcarea între ei va fi totală, chiar Elfriede e acceptată, pînă la urmă, cu tot nazismul ei implicit. Hannah Arendt va vorbi la radioul bavarez cînd filozoful va împlini 80 de ani, pentru a-i elogia opera. E adevărat că fusese un reper indispensabil al gîndirii ei. Trebuie să fi fost seducător, profesorul Heidegger. ■

38,90 lei

traducere
din limba germană
de Catrinel Pleșu
și Cătălin Cioabă